

„Használható” a rendőri korrupció statisztikája?

„Valóban sikeres harcot csupán olyan jelenség ellen lehet folytatni, amelyet valóban ismerünk.”¹

Bevezetés

Nem képezheti vita tárgyát az a felvetés, miszerint a rendvédelmi szervezetek belső/szervezeti korrupciójával szembeni – bármely szintű és formájú – tevékenység eredményességét jelentős mértékben befolyásolják a jelenségről meglévő általános és speciális ismeretek. Ezen ismeretek több forrásból is „táplálkozhatnak”: egyfelől a korrupciós jellegű esetek napvilágra kerülése, ilyen irányú (meg)tapasztalása, másfelől – amennyiben e téren egyéni érdeklődés mutatkozik – a téma tudományos kutatásának eredményei szolgálnak folyamatosan új információkkal.

Különösen nagy (személyes) felelősség hárul a jelenség összetevőinek feltárása terén a szervezeti korrupcióval szemben fellépő parancsnoki/vezetői állományra. Fegyelmi szakterületi álláspontom szerint az e jogsértés megelőzése, felderítése, visszaszorítása érdekében végzett parancsnoki munka,² továbbá a cselekmények észlelésekor szükséges és elvárt vezetői intézkedések rendszere napjainkban már nem nélkülözheti a korrupció-ellenes tevékenység keretében megszerezhető tapasztalások, valamint a téma

¹ Kránitz Mariann: A korrupcióról. In: Kopcsik Kozima (szerk.): Fight Against Corruption/Korrupció elleni küzdelem. Igazságügyi Minisztérium. Budapest, 2006. 16. o.

² Deák József: Határőrizeti és testületi modernizációtól a mai népvándorlás határrendészeti kezeléséig: a határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Határrendészeti tanulmányok 2017/2. szám. 70–79. o.

Forrás: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2017-2_-szam.original.pdf

Letöltés ideje: 2020.05.12.

kutatása által megismerhető tudományos ismeretek összességét, azok egy-fajta „ötvözetét”.

A jelenség tudományos vizsgálata révén megismerhetjük az elkövetés típusait, jellemzőit,³ elkülöníthetjük a magatartás szervezeten belüli megvalósulásának szintjeit,⁴ képet kaphatunk a rendőri hatalom természetéről,⁵ továbbá megismerhetjük e jogsértés hatását a rendőri szervezetre, és annak külső megbecslésére⁶, valamint beazonosíthatjuk a korrupcióra „legérzékenyebb” szakterületeket.⁷

A tárgykörben meglévő ismeretek bővítése érdekében – lezárt korrupciós bűncselekmények statisztikai adatainak értékelésével – azt mérem fel, hogy a jogerősen elmarasztalt rendőrök⁸ milyen szakmai és szociodemográfiai jellemzőkkel rendelkeztek cselekményük elkövetésének idején. A statisztika alapján feltárom az elkövetők szakterületi érintettségét, nemi megoszlását, értékelem az elkövetéskori életkor és szolgálati idő hatását a jogsértésre, valamint meghatározom a korrupciós magatartást megvalósító rendőrök szolgálati jellemzőit.

Felmérésemet a 2016, 2017 és 2018 években jogerősen, elmarasztalással lezárt korrupciós bűncselekmények alapján folytatom le. Ezen évek adatait összevetem a felmért időszakot megelőző azonos időszak adataival,

³ Krémer Ferenc: *A rendőri szubkultúra és a korrupció néhány problémája*. Belügyi Szemle 1998/10. szám. Budapest. 34–53. o.

⁴ Krémer Ferenc: A rendőrök nem az alacsony fizetés miatt korrumpáltak.

Forrás: http://hvg.hu/gazdasag/20120510_Kremer_Ferenc_korrupcioellenes_sorozat
Letöltés ideje: 2013.10.09.

⁵ Krémer Ferenc: *A rendőri hatalom természete. Társadalmi szerep és foglalkozási kultúra*. Napvilág Kiadó. Budapest, 2003.

⁶ Finszter Géza: Módszertani szempontok a rendőrségi korrupció kutatásához. *Belügyi Szemle* 2000/11. szám. Budapest. 11. o.

⁷ Finszter Géza: *A vesztegetés nyomozása*. Magyar Rendészet 2010/3–4. összevont szám. Budapest. 21 o.

⁸ A tanulmányban a „rendőrség” kifejezést kizárólag a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 1.§ a) pontjában meghatározott általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vonatkozásában értelmezem és használom.

vagyis a korábbi három év (2013, 2014 és 2015) vonatkozásában lefolytatott, ugyanilyen felmérésem eredményeivel⁹, ezáltal lehetőség adódik a két értékelt időszak összevetésére, az esetleges változások értékelésére is. A két időszak objektív összevetését az is megalapozza, hogy az értékelt hat évben a rendőri korrupcióval szembeni fellépést szabályozó belső norma érdemben nem változott.¹⁰

Vizsgálatom keretében kizárólag a korrupciós bűncselekmény időpontjában, vagyis a jogsértés megvalósulásakor fennálló/meglévő elkövetési jellemzők feltárását végzem el, a későbbiekben az elkövető rendőrök egyéni és szakmai körülményeiben bekövetkezett változásokat nem vizsgálom. Megítélésem szerint e meghatározott szempont révén objektív „pillanatfelvétel” készíthető a jogsértést elkövetők jellemzőiről.

A kutatási adatok alapján a büntetőeljárásokban érintett rendőrök nem azonosíthatók be, anonimitásuk fennmarad. E körülményen túlmenően viszont nyomatékosan fel kívánom hívni a figyelmet arra, hogy a kutatási eredményeim alapján feltárt paraméterekkel rendelkező és jelenleg az állományba tartozó, vagy korábban az állományba tartozott rendőröket nem kell/nem is lehet megbélyegezni a korrupció gyanújával. Vizsgálatom adatai alapján téves következtetésre jut az, aki úgy véli, hogy a feltárt (*múltbéli*) adatok és a korrupció esetleges (*jövőbeni*) elkövetése között bármilyen összefüggés áll fenn. Azért sem célszerű e feltételezéseket ilyen módon megfogalmazni, mivel a prediktív (a múltbéli megtörtént esetek alapján a jövő cselekedeteire következtető) rendszet hatékonyságának megítélése napjainkban nem teljesen kritikamentes.¹¹ Céлом, hogy kutatási eredményeim (nem kizárólag) a parancsnoki állomány korrupcióellenes ismereteinek „tárházát” bővítsék.

⁹ Kardos Sándor: A rendőri jogsértések között jelentkező korrupció megvalósulási körülményeinek, tendenciáinak vizsgálata a beosztotti állomány körében. Doktori (PhD) értekezés. Nemzeti Közszerzői Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2016.

¹⁰ A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról kiadott 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás

¹¹ Suhajda Attila: Néhány gondolat a prediktív rendőrségről. Rendőrségi Tanulmányok II. évfolyam 3. szám. Budapest, 2019. 75–85. o.

Kutatási célkitűzések

A jogerősen elmarasztalással zárult korrupciós büntetőeljárások vizsgálatával kutatási célként határoztam meg a következőket:

- a) statisztikai adatokkal igazolni vagy cáfolni a tudományos szakirodalom által jelzett szakterületi érintettséget;
- b) értékelni az elkövetők nemi megoszlását;
- c) megvizsgálni, hogy a cselekmény megvalósulásakor az elkövetés-kori életkor és szolgálati idő milyen mértékben meghatározó;
- d) feltárni az elkövető rendőrök szolgálati jellemzőit.

A kutatás módszertana

A kutatást az Országos Rendőr-főkapitányság Személyügyi Főigazgatóság Humánigazgatási Szolgálat Fegyelmi Osztály (a továbbiakban: ORFK Fegyelmi Osztály) által létrehozott és üzemeltetett Fegyelmi Statisztikai Rendszer (a továbbiakban: FSR) adatai alapján folytattam le. A statisztikai adatbázis a rendőrség¹² tagjaival szemben indult és jogerősen lezárt fegyelmi tárgyú (büntető, fegyelmi, szabálysértési és méltatlansági) eljárások részletes adatait tartalmazza, a rendszer belső normában¹³ szabályozott módon működik.

A rendszerben adatrögzítésre és lekérdezésre a fegyelmi tevékenységet végző előadók jogosultak. Az FSR-hez a felhasználói hozzáférést, illetve annak visszavonását az ORFK Fegyelmi Osztály vezetője engedélyezi a szervek – személyre szóló – kezdeményezése alapján. A „piramis jelleggel” biztosított jogosultság a felhasználók szolgálati helye szerint tagozódik, melynek lényege, hogy egy városi rendőrkapitányságon a fegyelmi

¹²A statisztikai rendszer kizárólag a Hszt. 1.§ a) pontjában meghatározott általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv tagjai által elkövetett normaszegések adatait tartalmazza.

¹³A fegyelemkezelő adatállománnyal kapcsolatos feladatokról kiadott 11/2013. (III. 29.) ORFK utasítás

előadó kizárólag az adott (*helyi*) szerv állományának fegyelmi statisztikai adatait rögzítheti, és csupán ezen adatok lekérdezésére jogosult. A megyei (*területi*) rendőri szervek fegyelmi előadói a megye teljes állománya esetében rögzíthetnek és kérdezhetnek le adatot, az országos szervnél szolgáltatott teljesítő fegyelmi tiszt pedig a teljes (*országos*) adatok kezelésére jogosult.

Az FSR adatbázisából a vizsgálati szempontoknak megfelelő többféle szűrő funkció alkalmazásával a 2016, 2017 és 2018 években korrupciós bűncselekmény miatt jogerősen, elmarasztalással lezárt ügyeket gyűjtöttem ki. A magatartásokat nem a büntető törvénykönyv¹⁴ (a továbbiakban: Btk.) rendelkezései alapján különítettem el a feldolgozás során, hanem – figyelembe véve a kialakult ügyészégi/bírósági gyakorlatot is – három kategóriát alkalmaztam:

- hivatali visszaélés (Btk. 305.§);
- vesztegetés (Btk. 290.§ vesztegetés, Btk. 291.§ vesztegetés elfogadása, Btk. 293.§ hivatali vesztegetés, Btk. 294.§ hivatali vesztegetés elfogadása);
- befolyással üzérkedés (Btk. 299.§).

Álláspontom szerint objektív értékelés kizárólag a jogerősen és egyben elmarasztalással lezárt eljárások adatai alapján végezhető, mivel a nyomozás során az elkövetés minden körülményét feltárták, az eljárás tárgyát képező magatartásban az érintett rendőr esetbeli felelősségét megállapították. A bizonyítottan megvalósult korrupció elkövetéséről ezáltal minden releváns eljárási adat rendelkezésre áll.

A kutatás lefolytatása

A meghatározott kutatási szempontokra figyelemmel a statisztika több szempont szerinti feldolgozásával a korrupciós bűncselekmények adatainak részletes elemzését lefolytattam. Az értékelésnél nem megkerülhető az

¹⁴ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.)

a tény, hogy a bűnügyek statisztikai mérésével szemben hosszú idő óta fogalmazódnak meg kritikák.

Gyakori felvetés, hogy a korrupció esetében feltételezett – bár objektív módszerrel ez idáig még nem igazolt mértékű – látencia miatt a statisztikák nem adhatnak reális képet az elkövetésekről, mivel mindig vannak rejtve maradt esetek.¹⁵ Az is megfogalmazódik a statisztikákkal szemben, hogy a látens és a regisztrált elkövetések arányát jelentős mértékben befolyásolja a törvények végrehajtásának intenzitása,¹⁶ mely körülmény alapján a számszaki adatok nem lehetnek reálisak, illetve egyáltalán nem tudhatjuk az ismertté vált és a fel nem derített korrupciós jellegű esetek közötti arányokat.¹⁷ A ténylegesen elkövetett bűncselekmények kapcsán ugyanis a sértettek nem tesznek minden esetben feljelentést, azok nem jutnak a hatóság tudomására, így ezen ügyekből eljárások sem indulnak.¹⁸

További, gyakorta hangoztatott kritika a statisztikákkal szemben az is, hogy az abban feltüntetett számok inkább adnak tájékoztatást a bűnüldöző szervek és az igazságszolgáltatás működéséről, mint az elkövetés (valós) mértékéről, és gyakran az elbírált esetek számát büntetőjogi aktuális változások is befolyásolhatják.¹⁹

E kritikai hangok ellenében mégis határozottan állítom, hogy a bűnügyi statisztikai adatok feldolgozása és értékelése indokolt. E téren egyetértünk azzal a két véleménnyel, miszerint ha csak a kriminális korrupció minimumáról ad számot a statisztika, annak feldolgozása is elengedhetetlen a hatékony korrupcióellenes stratégia kidolgozásához,²⁰ illetve a bűnügyi

¹⁵ Finszter Géza: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények oksága. A korrupció jogszempontú elemzése. Magyar Rendészet 2008/4. szám. Budapest. 42. o.

¹⁶ Dietrich, Elisabeth: Übertäte, Bösewichter. Kriminalität und Kriminalisierung in Tirol und Voralbert im 19. Jahrhundert. Innsbruck-Wien Verlag, 1995. 208. o.

¹⁷ Szamel Lajos: A korrupció, a protekció és a többi... Kossuth Könyvkiadó, Budapest. 1989.

¹⁸ Erdei Gábor: A bűnügyi statisztika valóságtartalma. Hadtudományi Szemle 2013/3. szám. Budapest. 119–125. o.

¹⁹ Cartell, Viktor: Crime, Authority and the Policeman-state. In: The Cambridge Social History of Britain 1750-1950. Cambridge University Press. Cambridge, 1990. 49–50. o.

²⁰ Inzelt Éva – Kerezsi Klára – Lévay Miklós: Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében. ELTE Állam és Jogtudományi Kar. Budapest, 2014. 22. o.

statisztika – a benne lévő konkrét adatokon túlmenően – abban az esetben is értékelhető információkat nyújt a (bűn)elkövetésről, ha maguk a számok nem adják vissza az elkövetés egészét.²¹ Ez a megállapítás döntő jelentőségű, hiszen a kutatás elsődlegesen nem az egyes személyek egyéni világának megismerésére, hanem a vizsgálatba vont kategóriák közös, együttes jellemző társas valóságainak feltérképezésére irányul.²² E körülményeken túlmenően a korrupciós statisztika feldolgozása azért is helyénvaló, mivel a jelenség megismerésének, felderítésének és megelőzésének indokolt igénye egyértelműen „megköveteli” a múltbéli hasonló esetek vizsgálatát.²³

Az értékelt időszakban 152 fő rendőrrel szemben zárult le korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt elmarasztalással büntetőeljárás jogerősen, melyek megoszlását az 1. számú táblázat tartalmazza.

Bűncselekmények	Elmarasztaltak száma (fő)			Összesen (fő)
	2016 év	2017 év	2018 év	
hivatali visszaélés	39	34	30	103
vesztegetés	10	19	19	48
befolyással üzérkedés		1	-	1
Összesen (fő)	49	54	49	152

1. számú táblázat

Korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elmarasztalt rendőrök száma
2016 és 2018 között

A három elkövetési típus évenkénti összesített számai kis eltéréseket mutatnak, a legtöbb korrupciós elmarasztalás 2017-ben történt, de az emelkedés mértéke nem számottevő a másik két évhez viszonyítva. Legnagyobb számban hivatali visszaélés miatt került sor jogerős elmarasztalásra, mind az adott években, mind a három év összesítésében. Befolyással üzérkedés elkövetés egy esetben történt, ez statisztikailag nem értékelhető.

²¹ Pilgram, Arno: *Kriminalität in Österreich*. Verlag für Gesellschaftskritik. Wien, 1980. 25. o.

²² Kovács István: *Egy empirikus kutatás részletei*. Dialóg Campus. Budapest, 2019. 1–253. o.

²³ Ernyes Mihály: *Rendőri korrupció?* In: Csefkó Ferenc – Horvát Csaba (szerk.): *Korrupció Magyarországon*. Friedrich Ebert Alapítvány Pécs–Baranyai Értelmiségi Egyesület. Pécs, 2001. 359–365. o.

A megvizsgált három év adatait összevettem a korábbi – 2013–2015 közötti, ugyancsak hároméves – statisztikával.

Bűncselekmények	Elmarasztaltak száma (fő)			Összesen (fő)
	2013 év	2014 év	2015 év	
hivatali visszaélés	25	15	33	73
vesztegetés	16	8	20	44
befolyással üzérkedés	-	1	-	1
Összesen (fő)	41	24	53	118

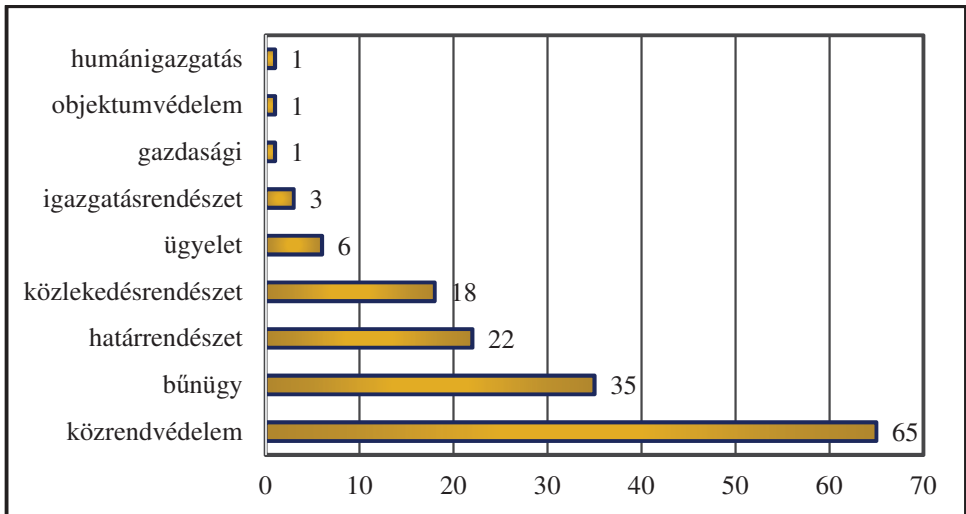
2. számú táblázat

Korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elmarasztalt rendőrök száma 2013 és 2015 között

A két értékelt időszak összevetése alapján a legszembetűnőbb az, hogy az utóbbi, a 2016–2018 közötti időszakban több mint 20%-kal emelkedett a korrupció miatt elmarasztalt rendőrök száma az előző hasonló időszakhoz képest (118 főről 152 főre). Az esetek ezen emelkedése önmagában nem utal egyértelműen az állomány romló erkölcsi-fegyelmi helyzetére, mivel a büntetőeljárások akár évekig is tarthatnak/elhúzódhatnak, így egy számadat nem feltétlenül jelöli az adott évbéli elkövetést. Az viszont kijelenthető, hogy a számok terén az utóbbi értékelt három évben mutatkozó növekedést a hivatali visszaélések számának jelentős mértékű emelkedése okozta, az egyéb cselekmények összesített számában a változás nem számottevő.

A szakterületi érintettség

A rendőri korrupciót elkövetők szakterületi megoszlásának vizsgálatával célozom annak igazolása vagy cáfolása, miszerint a jelenségben leginkább érintett szakterületek beazonosíthatóak.

1. számú ábra

A korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt 2016 és 2018 között jogerősen elmarasztalt rendőrök elkövetéskori szakterületi megoszlása az elkövetők számának feltüntetésével (fő)

A számok négy szakterületen mutatnak jelentős mértékű korrupciót a lezárt büntetőeljárások számai alapján. Megállapítható, hogy a korrupció miatti elmarasztalás a közterületi szakterületen a legjelentősebb: a közrendvédelmi, a határrendészeti,²⁴ valamint a közlekedésrendészeti szakterületi ágak elkövetőinek összesített száma 105 fő, amely az összes korrupciós elmarasztalás csaknem 70%-át teszi ki.

A három szakterület szakmai munkájának/tevékenységének közös vonása, hogy annak tagjai napi munkájukat közterületen végzik, intézkedéseik során az állampolgárokkal szemben „azonnali” szakmai döntési helyzetben vannak. E körülmény – egyezően a szakirodalmi megállapításokkal, valamint a korrupciós büntetőeljárások adataival és a szakterületi/szakmai tapasztalatokkal – sok esetben „táptalajt” biztosíthat az arra hajlamos rend-

²⁴ Deák, József: Húsz kötet a rendszettudomány fejlesztéséért. Rendőrségi Tanulmányok II. évfolyam 1. szám. Budapest, 2019.

Forrás: http://www.bm-tt.hu/rtt/assets/letolt/rt/201901/06_Deak_Jozsef.pdf

Letöltés ideje: 2020.05.12.

örnek arra, hogy számára a törvény által biztosított legális döntési/mérlegelési lehetőségekkel elvtelenül visszaéljen. Ezt a jelzett szakterületek parancsnoki/vezetői állományának súlyozottan kell figyelembe vennie az eligazítások, a vezetői feladatszabások, valamint az ellenőrzések során. Mivel a szervezet emberekre, eszközökre és azok kölcsönhatásaira épít, az ellenőrzés funkciója e rendszer lényeges összetevőjének tekinthető.²⁵

A statisztika alapján – ugyancsak egyezően a szakirodalmi adatokkal és a tapasztalatokkal – jelentős mértékű, ezáltal nem hagyható figyelmen kívül a bűnügyi szakterület érintettsége sem a korrupcióban. A vizsgált cselekmények csaknem negyede kapcsolódik e szakterülethez. A korrupciós jellegű magatartások elkövetését a bűnügy esetében az a körülmény alapozhatja meg, miszerint egy vizsgáló/nyomozó számára a jogszabályi környezet széles körű döntési „szabadságot” biztosít a vizsgálat, illetve a nyomozás menetében, mely körülmény visszaélési lehetőségeket teremthet az egyén részére. A szakterület feltárt mértékű érintettsége igazolja azon korábbi tudományos „víziókat”, miszerint a bűnügyi állomány által elkövetett korrupció folyamatosan jelen lesz a rendőrségen.²⁶

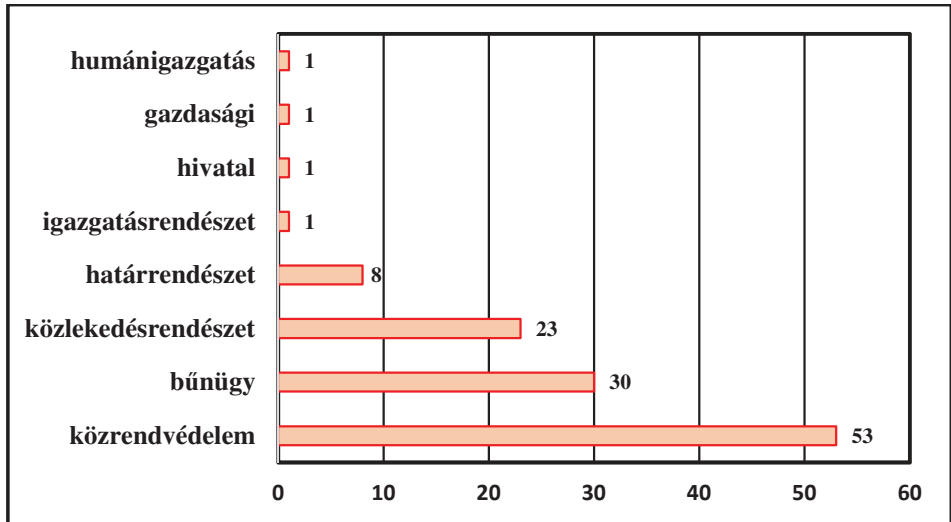
Az értékelt szakterületek korrupciójánál nem elhanyagolható az a körülmény sem, miszerint a rendőri korrupciót „igénybe vevő” állampolgárok – legtöbbször jelentős személyes tapasztalati élmények alapján – tisztában vannak azzal, hogy mely rendőri tevékenység milyen korrumpálási lehetőségeket biztosít(hat) számukra. Elfogadott vélekedés a civil világban az is, hogy amennyiben mindkét részt vevő fél betartja a korrupció íratlan szabálykönyvében lefektetett titoktartási kötelezettséget, abban az esetben a jogsértések lebukásmentesen megvalósíthatók. Ezzel a körülménnyel a korrupcióellenes tevékenysége során valamennyi rendőri vezetőnek számolnia kell.

²⁵ Kovács István: Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Ellenőrzés, mint a kiadott szabályok, és utasítások betartásának (kontroll)feladata. Államtudományi Műhelytanulmányok 2017/21. szám. Budapest. 1–30. o.

²⁶ Bódi János: A rendőrök által elkövetett korrupciós jellegű bűncselekmények vizsgálata 1980–1992 között. Kandidátusi értekezés. Zrínyi Miklós Katonai Akadémia. Budapest, 1995.

A markánsan beazonosítható szolgálati ágakon kívül az egyéb rendőri szakterületek tagjai kisebb mértékben voltak érintettek a korrupcióban 2016 és 2018 között.

A tanulmányban értékelt három év elmarasztalásainak szakterületi érintettségét összevettem a korábbi hasonló időszak adataival is.

2. számú ábra

A korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt 2013 és 2015 között jogerősen elmarasztalt rendőrök elkövetéskori szakterületi megoszlása az elkövetők számának feltüntetésével (fő)

A korábbi három év statisztikája is ugyanazon négy szolgálati ág (közrendvédelem, bűnügy, közlekedésrendészet és határrendészet) dominanciáját mutatja, e vonatkozásban a két időszak összevetésében eltérés nem mutatkozik. Kijelenthető ezáltal, hogy a statisztika által feltártak egyértelműen

igazolták azon szakirodalmi előzményeket, miszerint a rendőri korrupcióban leginkább a közterületi szolgálati ág veszélyeztetett, de jelentős a bűnügyi szakterület érintettsége is.^{27,28,29}

Szembevetendő viszont, hogy a négy jelzett szakterület elkövetőinek megszűlése a vizsgált hároméves terminusokban eltérést mutat, melyet a 3. számú táblázat tartalmaz.

	Szolgálati ágak	Szakterületi arány 2013-2015 között (%)	Szakterületi arány 2016-2018 között (%)
1.	közrendvédelmi szolgálati ág	45	43
2.	Bűnügyi szolgálati ág	25	23
3.	határrendészeti szolgálati ág	7	15
4.	közlekedésrendészeti szolgálati ág	20	12

3. számú táblázat

A korrupciós bűncselekményt elkövetők szakterületi megszűlése az értékelt időszakokban

A számértékek összevetése alapján megállapítható, hogy a közrendvédelmi, valamint a bűnügyi szolgálati ágak elkövetőinek aránya kismértékű csökkenést mutat, mely nem értékelhető érdemi változásként. Jelentősen változott viszont a határrendészeti szolgálati ág tagjai által bizonyítottan elkövetett korrupciós bűncselekmények aránya, mely a második időszakra több mint kétszeresére emelkedett (ezzel párhuzamosan az esetszámváltozás is jelentős: 8 főről 22 főre).

A közlekedésrendészet esetében jelentkező aránybeli csökkenés ugyancsak érdemének értékelhető.

²⁷ Krözsel Károly: Korrupcióellenes közdelem. Belügyi Szemle 2003/9. szám. Budapest, 62–67. o.

²⁸ Sárközi Ferenc: A rendőri korrupció néhány sajátossága. Belügyi Szemle. 1999/10. szám. Budapest. 70–79. o.

²⁹ Kardos Sándor: A rendőri korrupció szinterei. Belügyi Szemle 2014/10. szám. Budapest. 99–112. o.

A nemi megoszlás

A szakterületi megoszláson túlmenően megvizsgáltam a korrupciós bűncselekmény miatt elmarasztaltak nemi összetételét, valamint annak a két időszak viszonylatában bekövetkezett változását, melynek adatait a 4. számú táblázat tartalmazza.

	A korrupciós bűncselekményt elkövetők nemi megoszlása	
	2013–2015 között (%)	2016–2018 között (%)
nő	7	18
férfi	93	82
Összesen (%)	100	100

4. számú táblázat

A korrupciós bűncselekményt elkövetők nemi megoszlása

Mindkét intervallumban a férfi elkövetők voltak többségben, ami több körülményre is visszavezethető. A katonai jellegű szervezetek „sajátja”, hogy tagjai között lényegesen több a férfi, mint a nő, és e megállapítás különösen igaz a rendőrség közterületi állományára. Ez az aránybeli különbség egyrészt a pályaválasztáshoz kapcsolódó nemi szocializációban (a férfiszerepre való felkészülés és az ehhez kapcsolódó tulajdonságok: bátorság, lovagiasság, fizikai erő demonstrálása)³⁰, másrészt a szervezeten belüli munkakörök által a „férfias kiállást” megkívánó, a veszély vállalását is magában hordozó feladatellátásban gyökeredzik.

E megállapítások alapján sem hagyható viszont figyelmen kívül a korrupciós bűncselekményt elkövető nők arányának igen jelentős mértékű emelkedése a második értékelt időszakban. Figyelembe véve a százalékos arány mögött lévő számszaki változást is (az elkövetők számának 8 főről 27 főre emelkedése), „félretehetjük” azon korábbi – vélelmezett – sztereotípiákat, miszerint a korrupciót generáló/kezdeményező állampolgári magatartás csaknem kizárólagosan a férfi rendőrnél „talál” partnerre. Még

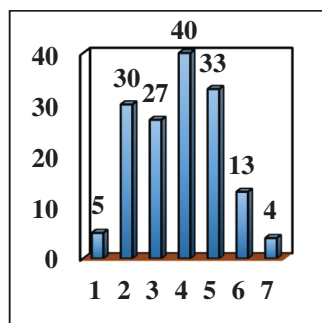
³⁰ Kanyó Lászlóné: A tisztii hallgatók pályaválasztásának néhány jellemzője. *Hadtudomány* 2002/1. szám. Budapest. 57–63. o.

szemléletesebben mutatkozik meg a változás mértéke, ha figyelembe vesszük, hogy az értékelt hat évben a szervezeten belül a nők aránya érdemben nem változott (2013-ban a rendőrség állományának 31,2%-a, 2018-ban 31,7% -a volt nő).

Az elkövetés kori életkor és szolgálati idő

Megvizsgáltam a korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt elmarasztalt rendőrök elkövetés kori életkorát, melynek adatait az 5. számú táblázat tartalmazza.

	Életkori kategóriák	Elkövetők száma (fő)	Elkövetők aránya (%)
1.	18 év 25 év között	5	3
2.	26 és 30 év között	30	20
3.	31 és 35 év között	27	18
4.	36 és 40 év között	40	26
5.	41 és 45 év között	33	22
6.	46 és 50 év között	13	8
7.	51 és 55 év között	4	3
Összesen (fő / %)		152	100

5. számú táblázat

A korrupciós bűncselekmény elkövetőinek elkövetés kori életkori megoszlása 2016 és 2018 között

A korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt elmarasztalt rendőrök számát szemléletesen jeleníti meg a mellékelt grafikon.

Úgy tűnik az adatok alapján, hogy a rendőri korrupciót nem a legfiatalabbak és nem a legidősebbek valósították meg az értékelt időszakban a legnagyobb arányban, hanem döntően a 36 és 45 év közöttiek. Esetükben az is értékelhető, hogy életkorukból adódóan már megfelelő szakmai ismeretekkel rendelkeznek a szervezetről, s e körülmény hatással van magatartásukra. Az ebbe az életkori csoportba tartozók csaknem az összes elkövető felét teszik ki (36–40 év közöttiek: 40 fő, illetve 41–45 év közöttiek: 33 fő, mely 73 fő az összes elmarasztalt rendőr 48%-a). A megelőző és követő

életkori kategóriákban az elkövetők számában csökkenés tapasztalható, bár a tendencia nem egyenletes.

Feltételezhető a statisztika alapján, hogy a fiatalabbak a szervezeti szocializáció kezdeti szakaszában még nagyobb mértékben/arányban mutatnak normakövető viselkedést, s ennek köszönhető a kisebb arányú elkövetés. Életkorukból adóan – egyfajta egyéni megfelelési, valamint a közösségbe történő beilleszkedési vágytól/igénytől is vezérelve – minden vonatkozásban a szervezet által helyesnek tartott és elfogadott normákhoz igyekeznek igazodni, s ennek hatása mutatkozhat a korrupciótól történő „távolmaradásra” is.

Az idősebbeknél tapasztalt esetszám csökkenésében az életkorból adódó elhatárolódás jelentkezik. Ezen elhatárolódást megalapozhatja az a körülmény, miszerint egy idősebb rendőr a szolgálati ideje alatt már hallhatott/láthatott/tapasztalhatott rendőri korrupcióval kapcsolatos munkáltatói intézkedést, s ez alapján tisztában van azzal, hogy egy ilyen bűncselekmény elkövetése milyen súlyos büntető, fegyelmi, valamint személyzeti intézkedéseket von maga után. E körülmény visszatartó ereje – feltételezésem szerint – az idősebbek esetében nem elhanyagolható.

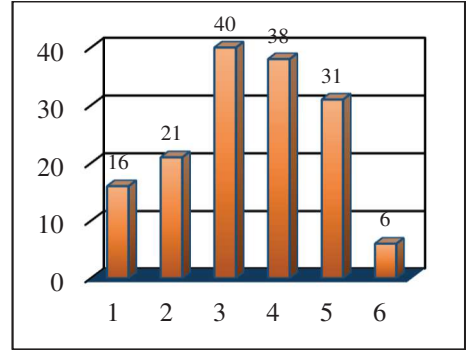
Nem zárható ki – de egyértelműen nem is igazolható – hogy az „időskori” esetszám csökkenésében az is szerepet játszik, miszerint egy idősebb rendőr a korrupciós cselekményekről (akár csak hallomásból) megszerzett személyes rutin alapján – az esetleges bűnelkövetést követően – könnyebben „megússza a lebukást”. Feltételezhető – bár ugyancsak nem igazolható –, hogy esetükben az életkorral együtt járó magasabb fizetés, továbbá az a körülmény, miszerint (kiskorú) gyerekekről nagy valószínűséggel nem kell gondoskodniuk, csökkentheti az anyagi haszonnal járó korrupciós jellegű magatartások elkövetésének motivációját.

Az idősebb korosztály(ok) esetében e két jelzett körülmény aránya és hatása a statisztika felhasználásával nem értékelhető, az külön vizsgálatot igényel.

A korrupciót megvalósító rendőrök elkövetéskori szolgálati idejének vizsgálatát lefolytattam.

	Tényleges szolgálati idő	Elkövetők száma (fő)	Elkövetők aránya (%)
1.	5 év alatt	16	11
2.	6 és 10 év között	21	14
3.	11 és 15 év között	40	26
4.	16 és 20 év között	38	25
5.	21 és 25 év között	31	20
6.	26 év felett	6	4
Összesen (fő / %)		152	100

6. számú táblázat

A korrupciós bűncselekmény elkövetőinek elkövetés kori tényleges szolgálati idejének megoszlása 2016 és 2018 között

Kimutatható, hogy a bizonyított korrupciós cselekményeket az értékelt időszakban döntően a 11 és 20 év közötti szolgálati idővel rendelkezők követték el, ők az összes elkövető kicsivel több mint felét teszik ki (11–15 év közötti szolgálati idővel rendelkezők: 40 fő, illetve 16–20 év között: 38 fő, mely 78 fő az összes elmarasztalt rendőr 51%-a). A tényleges szolgálati idő szerinti érintettség változása e kiemelt létszámú csoporton kívül csökken, a 26 év feletti szolgálati idővel rendelkezők körében a csökkenés „zuhanás-szerű”, mely értéket a kategóriába tartozók alacsony létszáma is magyaráz. Kijelenthető, hogy legnagyobb arányban a szakmailag legaktívabb korosztály volt érintett a korrupcióban a vizsgált években.

Az okok magyarázata alapvetően megegyezik a korábban, az életkor kapcsán tett megállapításokkal, de a szolgálati idő esetében kiegészítésre is lehetőség adódik.

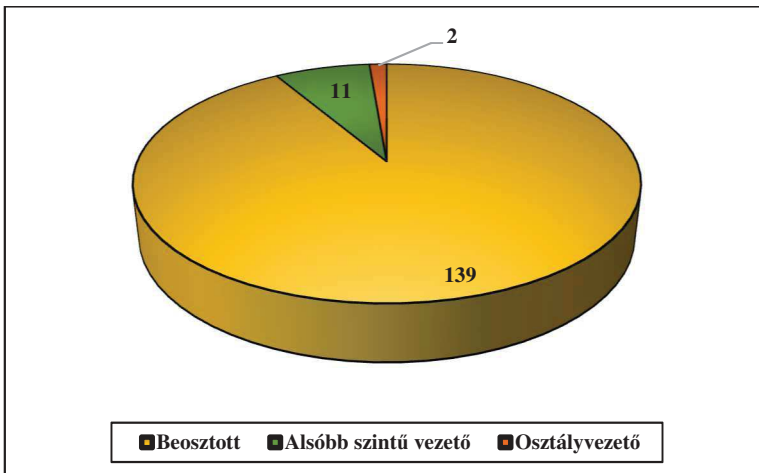
Az adatok arra engednek következtetni, hogy a szolgálati idő emelkedésével azért emelkedik egyenes arányban a korrupcióban elmarasztaltak száma, mert a szervezetben eltöltött hosszabb szolgálati idő adta szakmai magabiztosság „feloldja” azt az egyéni normakövető attitűdöt, mely a szervezeti beilleszkedés kezdeti szakaszában még jelen van. Ezáltal a szervezetben eltöltött idővel a közvetlen szakmai közeghez, a „rendőri kisközösséghez” kapcsolódó szocializációs igény mértéke is fokozatosan veszít (het) jelentőségéből. E folyamatok összegzett hatása azt eredményezheti, hogy

egyre több korrupciós esetben válhat érintetté a folyamatosan emelkedő szolgálati idővel rendelkező rendőr.

A legnagyobb szolgálati idővel rendelkezők esetében – a korábban az idősebb korosztályoknál megfogalmazott megállapításokon túlmenően – azért is csökken az elkövetők száma, mivel e legfelsőbb „kategóriákban” az állomány összlétszáma is egyre kevesebb.

A szolgálati jellemzők

Megvizsgáltam a korrupciós bűncselekmény miatt elmarasztalt rendőrök elkövetéskori beosztását, rendfokozatát és azt, hogy milyen rendőri szervnél teljesítettek szolgálatot.

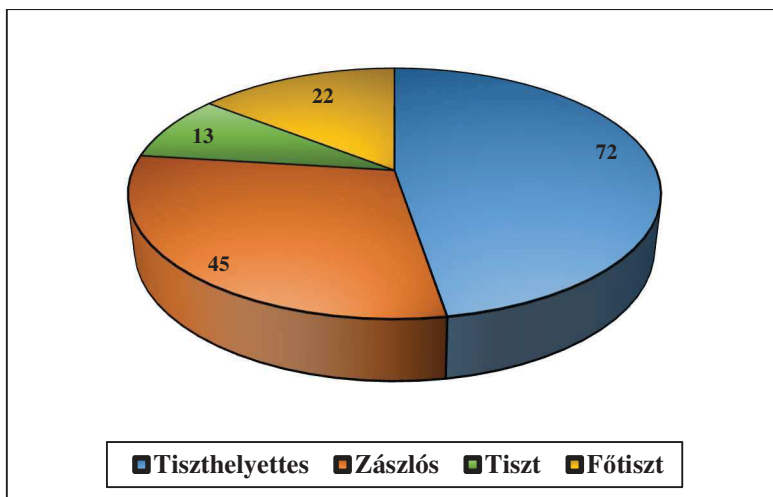
3. számú ábra

A korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt 2016 és 2018 között jogerősen elmarasztalt rendőrök beosztás szerinti megoszlása az elkövetés idején (fő)

A korrupció miatt elmarasztaltak között a beosztotti állomány tagjai jelentős többségben vannak, arányuk az összes elkövető csaknem 92%-a. A vezetők – alsóbb szintű vezető és osztályvezető – elkövetési aránya csupán 8%, az értékelt időszakban az állományból osztályvezetőnél magasabb beosztású rendőri vezetőt korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt nem

marasztaltak el. Az adatok arra utalnak, hogy döntően a beosztottak valószínűleg bizonyított korrupciót 2016 és 2018 között.

Elemeztem, hogyan alakult az elkövetők rendfokozati állománycsoport szerinti megoszlása.

4. számú ábra

A korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt 2016 és 2018 között jogerősen elmarasztalt rendőrök rendfokozati állománycsoport szerinti megoszlása az elkövetés idején (fő)

Az elkövetők csaknem fele (47%-a) tiszthelyettesi állománycsoportba tartozott, de jelentősnek mondható a zászlósi állománycsoportba tartozók aránya is (30%). E két rendfokozati állománycsoport tagjai döntően a tényleges végrehajtói, alapfeladatot ellátó állományban teljesítenek szolgálatot, jelentős részük beosztott.

A vizsgált időszakban az állományból tábornoki állománycsoportba tartozó rendőr elmarasztalása korrupciós bűncselekmény miatt nem történt.

Figyelmet érdemel viszont a főtiszt rendfokozati állománycsoportba tartozók magasnak mondható száma. „Jelenlétük” azért is kiemelendő, mivel a korábbi értékelt időszakhoz képest e rendfokozat tagjainak korrupciós érintettségében emelkedés mutatkozik. Ugyancsak említést érdemel a két

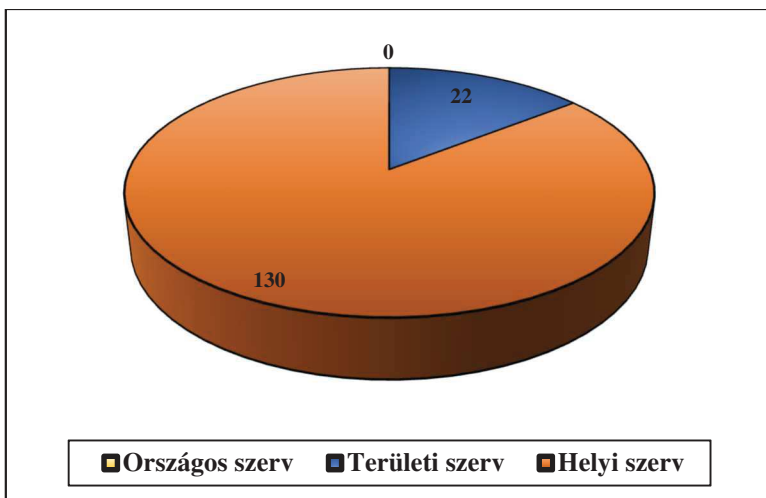
időszak összevetése alapján a tiszthelyettesi rendfokozati állománycsoportba tartozók arányának jelentősnek mondható csökkenése. A két időszakban a rendfokozati állománycsoportok arányát a 7. számú táblázat tartalmazza.

	Rendfokozati állománycsoport	Elkövetők aránya 2013–2015 között (%)	Elkövetők aránya 2016–2018 között (%)
1.	tiszthelyettes	57	47
2.	zászlós	25	30
3.	tiszt	10	8
4.	főtiszt	8	15
	Összesen	100	100

7. számú táblázat

A korrupciós bűncselekmény elkövetők rendfokozati állománycsoport szerinti aránya

Felmértem, hogy az elmarasztalt rendőrök milyen rendőri szerveknél teljesítettek szolgálatot cselekményük elkövetésének idején.

5. számú ábra

A korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt 2016 és 2018 között jogerősen elmarasztalt rendőrök szolgálati hely szerinti megoszlása az elkövetés idején (fő)

Az elkövetők jelentős többsége (85%-a) a helyi szervek állományába tartozott, kisebb részük területi szervnél teljesített szolgálatot, országos szerv állományába tartozó rendőrrel szemben nem került sor korrupciós bűncselekmény miatt jogerős elmarasztalásra az értékelt időszakban.

Beazonosítható a statisztika alapján, hogy 2016 és 2018 között a helyi szervek tiszthelyettes és zászlós beosztottjai voltak legnagyobb arányban érintettek a bizonyított korrupciós magatartásokban.

Összegzés

A korrupció tudományos igényű megismerését számtalan kutatási eredmény segíti, ezek mellett – azok adatait kiegészítve – mutattam be meghatározott időszakok korrupciós elkövetőinek jellemzőit a statisztika alapján.

Kutatásom keretében a rendőri korrupció kapcsán alátámasztottam a szakirodalomban jelzett szakterületi érintettséget, kimutattam, hogy döntően a rendészeti és a bűnügyi szakterület tagjai valósították meg bizonyíthatóan e jogsértést. Feltártam az elmarasztaltak nemi megoszlása terén azt a – korábban nem értékelt – körülményt, miszerint az utóbbi időben emelkedett a női elkövetők száma és aránya, annak ellenére is, hogy a szervezetben a nők aránya érdemben nem változott. Az elkövetők életkora, valamint az elkövetéskori tényleges szolgálati ideje alapján kimutattam, hogy a munkavégzés szempontjából legaktívabb életkorú és a (már) jelentős szakmai tapasztalattal rendelkező rendőri állomány mutatkozott leginkább érintettnek a korrupcióban. Meghatároztam az elkövetők leggyakoribb szolgálati jellemzőit, miszerint a beosztottak, a tiszthelyettesi rendfokozati állománycsoportba tartozók, valamint a helyi szervnél szolgálatot teljesítők vonatkozásában született a legtöbb korrupciós elmarasztaló ítélet a vizsgált időszakban.

Ahogy írásom elején is megfogalmaztam, helytelen az a gondolatmenet, mely alapján bárki a bemutatott jellemzőkkel „bíró” rendőrökre a korrupció jövőbeli potenciális elkövetőjeként tekintsen. Statisztikai elemzésem kizárólag a múltbeli eseményeken alapul, ezáltal nem vonható párhuzam a lezárt eljárások, valamint a (még) meg sem történt esetek között.

Kardos Sándor: „Használható” a rendőri korrupció statisztikája?

Felmérésem eredményei viszont alkalmasak arra, hogy új, egyéb módon nem feltárható szemszögből/nézőpontból mutassák be a rendőri korrupció jelenségét. Ezáltal az írásmű címében felvetett kérdésre határozottan megfogalmazható az a válasz, miszerint a rendőri korrupció statisztikája „használható”, és használatának (lét)jogosultsága van azáltal, hogy bővíti a tárgykörben meglévő ismereteket. A feltártak – a leírtakon túlmenően – alapot szolgálhatnak új és hatékony megelőzési/intézkedési stratégiák kivitelezéséhez.